

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. инж. Здравко Петров Аракчийски, доктор
съгласно Заповед № ЗП-2212 от 12. 11. 2015г.
на Ректора на НСА „Васил Левски” проф. Пенчо Гешев, доктор
на дисертационен труд на тема
**„ШАХМАТЪТ В СЪВРЕМЕННИЯ СВЯТ НА ИНТЕРНЕТ И
ВЛИЯНИЕТО НА КИБЕРПРОСТРАНСТВОТО ВЪРХУ
РАЗВИТИЕТО НА ИГРАТА”**

за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” по научната
специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната
тренировка (вкл. МЛФ), професионално направление 7.6. Спорт
от **ВЕНЕТА ТОДОРОВА ПЕТКОВА** – редовен докторант към секция
ИТАД към ДЕОИТ при Национална Спортна Академия “Васил
Левски” (Зачислен със Заповед № 1714 от 19.10. 2012 г.)

Научен ръководител: доц. Николай Изов, доктор
Научен консултант: Лейла Димитрова, доктор

Темата на дисертационният труд е интересна и актуална, имайки предвид все по-широкото използване на информационните технологии и разширяване на глобалната световна информационна мрежа. Предмет на изследването е възможната зависимост на шахматния спорт и всички структури, свързани с него, от непрекъснато разрастващата се интернет среда. От една страна, възможностите за програмно управление и огромната скорост на математико-логическа обработка осигурява на компютрите незаменимост в области, свързани с алгоритмична обработка и анализ на значителни масиви от данни и избор на оптимална (печеливша) стратегия в зависимост от поставената цел. От друга страна човешкият фактор, приспособяващ се и отчитащ възможностите на компютърните системи, и в същото време все по-остро стоящият въпрос за сигурността на информацията в глобалната мрежа. На дневен ред стои и въпросът за въздействието на съвременните технологии и процеси върху по-нататъшното развитие на играта шахмат и свързаните с нея методи и средства на учебно-тренировъчната и спортносъстезателна дейност. Само

тези характеристики са достатъчни да подсказат многообхватността на третирания проблем.

Похвално е, че един млад специалист се заема с решаването на такъв комплексен проблем за спорта шахмат. Това налага, докторанта от една страна да проучи въпроса от позициите на своя личен опит и да отрази мнението на водещи специалисти. От друга страна, на базата на успешно проведен експеримент да предложи оптимизиран модел за подобряване на ефективността на учебно-тренировъчния процес и обучението на подрастващи шахматисти. Ще добавя, че усилията на докторанта, в тази негова дейност, безспорно умело са насочени и подпомогнати от научния му ръководител доц. Николай Изов, доктор и научния консултант Лейла Димитрова, доктор.

Представеният за рецензия дисертационен труд е разработен в обем 229 машинописни страници, в това число 66 фигури, 24 таблици и 34 стр. приложения, като съдържа следните основни глави:

1. Теоретико-методологична постановка на проблема – 81 страници;
2. Цел, задачи и методика на изследването – 9 страници;
3. Резултати и анализ – 79 страници;
4. Изводи, препоръки и приноси – 5 страници;
5. Библиографска справка от 146 заглавия, от които 97 на кирилица, 40 на латиница и 9 интернет сайта.

Възприетата структура на дисертационния труд е логично следствие от добре формулираните цел, основни задачи, организация и методика за тяхното разработване.

В глава 1 “Теоретико-методологична постановка на проблема” авторът демонстрира задълбочени познания върху изследваните проблеми. Критично са анализирани използваните литературни източници по отношение на възникването и развитието на шахматната игра като производна на културния живот на обществото. С разбиране се дискутират въпросите, касаещи взаимовръзките между шахмата като спорт и развитието на компютърните технологии. Засегнати са доста изчерпателно

всички “за” и “против” компютъра в шахматната практика и възможността за хармония между човек и машина. Прави добро впечатление информираността на автора по отношение правонарушенията, извършвани чрез използване на компютърни системи и мрежи или електронна информация. Също така впечатляващи са и познанията му за основните средства и методи, използвани от нарушителите, както и методите за осигуряване на безопасността на информацията в една компютърна система.

Важно място в обзора намира анализът на въздействието на различните начини за подготовка върху отделните аспекти от повишаване на шахматното майсторство.

Съвсем закономерно е отделено място на теоретичните основи, структурата, съдържанието, функциите и общественото значение на термина киберпространство като виртуална реалност, както и връзката с шахматната игра.

Изчерпателно и подробно са разгледани взаимовръзката и влиянието върху шахматната дейност на непрекъснато разрастващото се киберпространство, използването на компютърни системи и шахматен софтуер върху по-нататъшното развитие на играта и свързаните с нея процеси на учебно-тренировъчната и спортносъстезателна дейност. В тази връзка много компетентно са дискутирани въпроси, свързани с планирането и управлението на учебно-тренировъчния процес в шахмата, структурните елементи и форми на шахматното обучение. Схематично са представени и обсъдени стратегическите аспекти за развитие на шахматния спорт и елементите на шахматната дейност по нива и ресурси, свързани със специфичните особености на този спорт.

Цялостният литературен обзор има сериозен приносен характер, тъй като по същество представлява научен анализ върху системните аспекти на взаимозависимостите на новите технологии и развитието на шахмата като игра и спорт.

На базата на така осъществения анализ систематично са обособени проблемите, очертани са възможностите на съвременните методи и средства за разрешаването им и е издигната работната хипотеза.

В глава 2 “Цел, задачи и методика на изследването” докторантът ни запознава с една оригинална, добре структурирана научна програма за действие.

Целта и задачите на разработката са дефинирани ясно и точно и следват логиката на постановката на проблема. Особено впечатление прави целенасочеността на изследването, което в крайна сметка решава основни методологични проблеми за подобряване на ефективността на учебно-тренировъчния процес чрез разработване и апробиране на иновационен модел за обучение на подрастващи шахматисти с преимуществено използване на специализиран шахматен софтуер, аналитичен модул и уеб базирани форми на обучение.

За реализиране на поставената цел в дисертационния труд докторантът е посочил 6 (шест) задачи, които в голяма степен изясняват същността на поставения проблем и насочват изследователската работа в посока, отговаряща на темата на труда.

В раздела са дадени обекта, предмета и контингента на изследването, като подробно са разгледани използваните научни методи в зависимост от целта и задачите на проучването. Организацията на изследването последователно е осъществена в три основни етапа. По такъв начин методиката и организацията на изследването е съобразена с така поставените цели и задачи и позволява коректната им реализация.

Педагогическият експеримент е осъществен с 40 подрастващи шахматисти на възраст между 8 и 10 години, разделени поравно в контролна и експериментална групи. Важно е да се отбележи и компетентното и професионално организиране и осигуряване на отделните експерименти.

Основна тежест в дисертационният труд заема глава 3 “Резултати и анализ”, състояща се от четири раздела. Проведеното анкетно проучване

осигурява необходимите изходни данни, които в глава трета са подложени на математико-статистическа обработка. Авторът с разбиране интерпретира резултатите от анализа, които са отразени в предложението иновационен модел на обучение по шахмат и иновативна методика за подготовка на подрастващи шахматисти. За целите на педагогическия експеримент е използвана утвърдена методика за подготовка на млади шахматисти при контролната група и предложението модифициран вариант, използващ интерактивни модели на обучение чрез специализиран шахматен софтуер, аналитичен модул и уеб базирани форми на обучение в експерименталната група. Основните шахматни теми, заложи в учебно-тренировъчния план, са тактика, стратегия и ендшпил. При заниманията с обучаемите от експерименталната група е акцентирано върху върху работата с шахматния софтуер ChessBase 12 и аналитичния модул Houdini 3, притежаващ възможности за обучение и самостоятелна работа в къщи.

Известно е, че експериментът по своята същност е активно въздействие върху даден обект – в този случай, върху наблюдаваните обучаеми, и е свързан с отчитане и контрол на ефекта от това въздействие, водещ до количествени и качествени изменения в субекта на шахматната игра от гледна точка на шахматни знания, умения и навици. В този конкретен случай експериментът обхваща група деца, осъществяващи учебно-тренировъчна и спортносъстезателна дейност. В тази връзка трябва да се отбележи професионалният подход към тестовата процедура, отчитаща особеностите на контингента. По такъв начин за целите на експеримента са разработени шахматни тестове, включващи 60 селектирани от автора тестови задачи, оценени от експертна комисия, разделени в 10 теста по 6 задачи.

Резултатите от педагогическия експеримент недвусмислено доказват ефективността от въвеждането в рамките на общата система на обучение на подобно специфично направление и модел на шахматна подготовка на основата на съвременни комуникационни технологии и специализиран шахматен софтуер. Очевидно е, че съвременният шахмат не може да се

развива пълноценно и ефективно без използване на компютри и шахматен софтуер. Но също така е очевидно, както е отбелязано в дисертационния труд, че е нужен комплексен подход и в зависимост от индивидуалните особености на обучаемите и етапа на шахматното им израстване, да се подходи премерено в рамките на целите и задачите, които си е поставил даден треньор и състезател.

Направените изводи са научно обосновани и са пряко следствие от теоретичния и експериментален анализ. Поставените препоръки са логично продължение на извършеното изследване и се отнасят до важни съпътстващи дейности в областта на шахматния спорт.

Считам, че успешно са решени поставената цел и задачи.

Наред с частно практичните приноси за усъвършенстване на учебно-тренировъчния процес се открояват и някои общо методични достижения, свързани с използване на новите технологии и съответните методи и системи за подготовка на шахматистите.

Представеният автореферат отразява основното съдържание на дисертационния труд и съдържа списък с три публикации по темата на дисертацията – две самостоятелни и една в съавторство. Всички те са публикувани в периода 2013 – 2014 година.

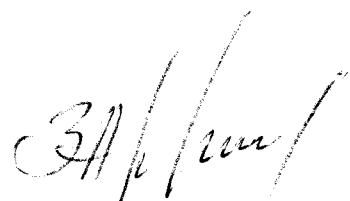
Считам, че дисертационният труд има реални научни и научно-приложни приноси и свидетелства за това, че докторантът притежава необходимите познания и способности за осъществяване и реализиране в практиката на научни изследвания.

В заключение с пълна убеденост предлагам на уважаемото научно жури да присъди на докторанта Венета Тодорова Петкова образователната и научна степен “доктор”.

20.11.2015 г.

София

Рецензент:

(доц. Здр. Аракчийски, доктор)